

ESCAROLA

cant.

DERIV.: *Escarolada, escarolar, escarolat, escaroler, escarolera.*

Escarot, escarotar, V. *esquera*, cf. *escamot Escarp* 'eixerit', V. *esquerp Escarp*, monestir a mà esquerra i prop de la confluència del Segre i l'Ebre [1237, on hi ha encara *La Granja d'Escarp*], no té certament res de germànic (*AlcM*), entre altres raons perquè res no hi ha d'agut o punxegut per allà, però cf. *Escarpu* i *Escarpe* a l'alta vall d'Aspa (límit bearnès-basc-aragonès), riusets afluents del Gave d'Aspa, tocant l'un a l'altre i si no m'enganyo per l'esquerra (P. Raymond, *DiTopBPyr.*, s. v.): tots ells deuen ser formes (en part romanitzades) d'un bascoide *ESKJARPE*, cpt. del bc. *esku* 'mà'; els pobles alt-aragonesos d'*Escuer* i *Escuain* (*E. T. C.* I, 141, 143; *TopHesp.* II, 340) no lluny de l'Alt Gállego i de l'alt Cinca, són també cpts. del bc. *esku*, i potser els primers contenen una forma com el basc ant. **eskuerr* que se suposa ètimon d'*ESQUERRA*, possiblement combinat amb *-pe* 'dessota', 'tocant a'.
escarpat, c. 1800; *escarpa*, 1695.

ESCARPAT, derivat d'*escarpa* 'talús rost que té una muralla al seu peu', pres de l'it. *scarpa* id., d'origen incert, probablement derivat de *scarpa* 'sabata' per comparació amb el declivi que forma el peu d'una bota, per dessota de la seva cama o canya. □ 1.ª doc.: *escarpat*, c. 1800; *escarpa*, 1695.

«A mitja hora de distància de Tarragona --- és lo santuari de Nostra Sra. de Lorito, adnexo lo Casino, que ha hermoseat en gran manera ab sas galerias, y al davant una espayosa plassa y jardins, dins de un terreno tot ell *escarpat* e incult», B. de Maldà (*Excursions*, p. 54). *Escàrpa* ja en Lacav. (1695). De l'italià *scarpa* [c. 1500], on s'aplica no sols com a terme de fortificació sinó a la base de qualsevol paret o marge, el mot va passar també com a manlleu al fr. *escarpe* [S. XVI], al cast. *escarpa* [1625], etc., amb llurs derivats respectivament *escarpé, escarpado* [1609]; tots els quals comencen també per no ser més que termes militars i poliorcètics. En el DCEC (*ESCARPA*) vaig tractar ja amplament de l'etimologia, i bastarà remetre-hi per les dades i arguments que demostren que no hi pot haver relació amb el germ. *SKARP* (angl. *sharp*, al. *scharf*) 'agut', 'tosc', ni amb altres ètimons germànics que s'havien proposat: amb tots els quals hi havia escassa relació semàntica, i, essent italianisme, solament es podrien tenir en compte bases longobardes, les quals haurien tingut *pf* i no pas *p*.

DERIV.: *Escarpadura. Escarpament.* +*Escarpós* 'escarpat' ross. «la Balmeta és un rodal *askarpús*» (Mosser, 1960).

Escarpejar, V. *escarptra Escarpell, escarpellar*, V. *escarpell, -pel* (*ESCARPTRA*) *Escàrpera, escarperó, escarpet, escarpi, V. escarpa*

ESCARPI, pres de l'it. *scarpino*, diminutiu de *scar-*

pa 'sabata', d'origen desconegut o molt incert, potser provinent d'una llengua indoeuropea pre-romana (il liro-venètic, lígur, complex sorotàptic?, en tot cas sen se base germànica). □ 1.ª doc.: 1363.

El manlleu a l'italià es comprova per la procedència de Lucca que li reconeix el document més antic «*scarpins argenti* <et> auri de Lucha --- *scarpins* ---», ross., 1363 (i un altre de 1561), *InoLC; scarpins* 1430; *asque-*, 1507, *DAG.*; *scarp-*, 1443, *AlcM*; *esc-* JRoig (*Spill*, 2172); «*escarpi*: calceolus; plantofa ---» OPou (*TbPu.*, 306). S'ha usat alguna vegada (com en castellà i els seus dialectes) amb el sentit de 'peücs; però amb raó condemnava això Estorch (1851) com a poc castís. També es va usar, en alguns textos del S. xv, cat. *escarpes* (*AlcM*).

En italià, en canvi, *scarpa* és la denominació del calçat en general, i és pertanyent a la llengua de tots els temps: *scarpetta*, Boccaccio, *scarpettina* en un «trat tato» del S. xvi, en el qual també *scarpaccia, scarpetto*; de l'italià es manllavaren també el cast. *escarpin* [1495] i el fr. *escarpin* [1559, *RFgn.* xxxii, 59] Sobre l'etimologia vaig tractar extensament en el DCEC (II, 342; IV, 997), no solament pel que fa als manlleus hispànics sinó també adduint dades i punts de vista nous (no tinguts en compte pels romanistes) pel que fa a l'etimologia remota del mot italià, al qual es troben mots vagament afins en termes para-hel·lènics, balto-eslaus, cèltics (i fins alguna cosa llatina i grega), però res de ferm en germànic. No cal repetir ho sinó remetre-hi.

DERIV.: *Escarpina. Escarpinyaire.*

Escàrpi, V. *escarptra Escarpidor*, V. *escarpin* (*CARPIR*) *Escarpina*, V. *escarpi Escarpinar*, V. *escarpin*

Escarpindui, mot argòtic del qual ignoro l'origen, i no li veig afins; si no és que estigui per **escarpin dui*, per les moltes idees supersticioses que inspiren els *escarpins* i serps als gitanos i andalusos: < *passar per l'escarpin d'ull* com *passar per ull* 'passar inadvertit' +*Escarpinell, V. crespinell Escarpó, V. escarpí* i *escarptra Escarpir, V. carpir Escarpit, V. esquerp Escarponat, V. carpó*

ESCARPRA, de primer fou forma dels dialectes orientals, en lloc de l'antic, valencià i occidental *escarp* (i altres variants en *-e*, com *escapre*); en l'origen, *escalpre*, provinent del ll. *SCALPRUM* id., on el veïnatge immediat de les dues líquids donà lloc a diversos intercanvis i altres fenòmens de fonètica inductiva, *SCALPRUM* significava això i 'podadora', 'burf', 'escalpel' i derivava de *SCALPÈRE* 'rascar, gratar', 'gravar, esculpir'. □ 1.ª doc.: *scarp* masculí S. XIV; *escarptra* fem., S. XVI (i potser ja algun cop a fi del XIV).

Ja en un capítol tardà del *Consolat*, allí ben clara ment masculí «clavaris han *los scarpres* qui no sien de mestre d'axa, e deven-los prestar a ops de la nau» cap. 331; segons Moliné, però, hi hauria el fem. *totes scarpres* al ms. Un altre masculí, si bé mal grafiat, tenim en un doc. gironí de 1397: «unum parpal ferri,